

12 EYLÜL/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

TÜRKİYE'NİN ÜZERİNDE DEMİR PARMAKLIK

Fevzi ARGUN*

12 Eylül 1980 sabahı caddelerden gelen tank, radyolardan yükselen marş, televizyondan duyulan tok sesli spikerin okuduğu bildirinin sesiyle uyananlar, yeni ama kapkaranlık bir döneme girdiklerinin belki farkında bile değillerdi. "Kardeş kavgasını önleme" adı altında yönetime el koyan generaller cuntası 20 yıl sonra bugünlerde yaşadığımız tüm sıkıntıların temellerini atan bir düzeni tesis etmek için çoktan kolları sıvamışlardı. Böylece; 12 Eylül 1980 tarihi, insan hakları, özgürlükler konusunda Türkiye için karanlık bir dönemin başlangıcı oluyordu. Türkiye, ordunun topyekün ülke yönetimine el koyduğu bu tarihten itibaren karanlık günler ve acılar yaşamaya başlamıştı.

12 Eylül'ün darbeci generalleri ilk iş olarak tüm Türkiye'de sıkıyönetim ilan ederek, Meclis'i kapattı, siyasal ve sendikal çalışmaları durdurdu, grevleri yasakladı, Anayasa'nın kimi hükümlerini askıya aldı. 12 Eylül öncesinde de var olan, insan haklarına aykırı uygulamalar darbe ile birlikte askeri yönetimin varlığını dayandırdığı resmî bir politika olarak benimsendi. Temel hak ve özgürlüklere aykırı davranışlar 12 Eylül darbesiyle başlayan döneme damgasını vuran en önemli özellik oldu.

Fiili askeri cunta (Milli Güvenlik Konseyi) dönemi, 3 partinin katılmasına izin verilen seçimleri kazanan Turgut Özal'ın 13 Aralık 1983 tarihinde hükümetini kurmasıyla birlikte yerini, Anavatan Partisi iktidarları dönemine bıraktı. 8 yıl devam eden bu dönem ise 20 Ekim 1991 tarihindeki seçim sonrası oluşturulan DYP-SHP koalisyonunun göreve başladığı 21 Kasım 1991 tarihinde sona erdi. Türkiye, bu tarihten 1996 yılı başlarına kadar DYP-SHP/CHP koalisyonlarına tanık oldu. Ardından da koalisyonlar koalisyonları izledi. Meclis'te temsil edilen tüm partilerin

hükümet kurduğu, hükümet ortağı olduğu siyasal süreç sürdü. Ama, 12 Eylül darbesiyle oluşturulan baskıcı sistemin etkileri, onca hükümet kurulmasına ve yapılan yüzlerce vaade karşın her zaman hissedildi. Bu baskıcı sistemin değiştirilmesine yönelik vaatler yerine getirilmedi. "Demokratikleşme" sadece seçim propagandalarında kullanılan bir vaat, "insan haklarına saygı" ise yalnızca demeç verilirken hatırlanan bir kavram olmaktan öteye gitmedi. Ufak tefek rötuşlar dışında insan hakları açısından değişen bir şey olmadı. (Sıkıyönetim uygulamasına son verilirken, Polis Görev ve Yetkileri Yasası'nda yapılan değişiklikler, olağanüstü hal uygulamasının kalıcı hale getirilmesi, Türk Ceza Yasası'nın 140., 141., 142. ve 163. maddeleri yürürlükten kaldırılırken çıkartılan Terörle Mücadele Yasası, 12 Eylül döneminde kapatılan siyasal partilerin açılmasına olanak sağlanırken başka partilerin kapatılması, bazı anayasa değişikliklerinin fiiliyata geçmemesi örneklerinde olduğu gibi.)

Aradan 20 yıl geçmiş olmasına karşın hala devam eden baskıcı yönetim anlayışının temellerin atıldığı askeri cunta döneminde, siyasal nedenlerle 650 bin kişi gözaltına alındı, bunlardan yaklaşık 210 bini hakkında sıkıyönetim mahkemelerinde dava açıldı. 65 bin kişi çeşitli cezalara mahkum edildi. Açılan davalarda 6 bin 353 kişinin idamı istendi, verilen idam kararlarının sayısı 500'ü geçti, 50 kişi idam edildi. Yüzbinlerce kişi fişlendi. 388 bin kişiye pasaport yasağı konuldu.

Sıkıyönetim komutanları tarafından 4 bin 891 kamu görevlisinin işine son verildi. 4 bin 509 kamu görevlisi sürgüne gönderildi. Zorla emekli edilen, emekli olmaya zorlanan ya da istifa etmek zorunda kalan kamu görevlilerinin sayısı 20 bini geçti. Yurt dışına kaçan ya da kaçmak zorunda kalanların sayısı 30 bin, vatandaşlıktan atılanların sayısı 15 bin oldu. Hazırlanan bir yasa ile Kürtçe konuşmak yasaklandı. Türkiye bu düzenlemeyle bir dili

* Gazeteci. Evrensel Gazetesi Ankara Temsilcisi

kullanmayı yasa çıkartarak yasaklayan ilk ve tek ülke olma özelliğini kazandı. Gazeteler, dergiler süreli ya da süresiz kapatıldı. Gazeteci ve yazarlar ağır hapis cezalarına mahkum edildi. Onbinlerce kitap yakıldı. 937 film yasaklandı. Bütün siyasi partiler ile 23 bin 667 dernek, sendika ve benzeri kitle örgütü kapatıldı.

Emekçiler Kaybetti

20 yıl boyunca yaşananlar 12 Eylül askeri darbesinin ana vuruş noktası olarak işçi sınıfını ve emekçileri hedef aldığını gösterdi. Cuntanın ilk işi grevleri yasaklamak ve toplu sözleşme sistemine ara vermek oldu. Yüzbinlerce işçiyi bünyesinde toplayan DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) 11 yıl kapalı tutuldu. DİSK yöneticileri yıllarca cezaevinde kaldı. Temsilcisinden genel başkanına kadar DİSK'in 1955 yöneticisi cezaevine girdi. Bu kişilere verilen hapis cezalarının toplamı 2053 yıl 5 ay 20 güne ulaştı.

12 Eylül cuntacılarının düzenleme ve uygulamaları sonucunda gelir dağılımında ücretlilerin payı yüzde 14'lere, tarım kesiminin payı yüzde 12'lere düşerken sermaye kesiminin payı yüzde 74'lere yükseldi. Ücret zamları düşük tutularak, işçiler enflasyona ezdirildi. Ücret kayıpları reel olarak yüzde 50'lere ulaştı. Peşpeşe çıkartılan yasalarla sendikal örgütlenme, toplu pazarlık ve grev hakları uluslararası normlara ve ILO standartlarına göre büyük ölçüde budandı. Toplu pazarlık ve grev hakkı sembolik bir hale getirildi. Birçok işkolu grev kapsamı dışına çıkartıldı. Böylece; işçi sınıfı ve emekçiler siyasete, müdahale edemez duruma getirilirken, sendikalar da büyük ölçüde hareketsiz kılındı.

İşkence Dönemi

12 Eylül darbesi sonrasında önemli bir özelliği temel ve vazgeçilmez hakların başında gelen yaşama hakkının pervasızca hiçe sayılması, işkencenin ve işkence sonucu ölümlerin büyük artış göstermesidir. Türkiye 12 Eylül darbesiyle birlikte işkence görenlerin, işkence nedeniyle sakat kalanların ve yaşamını yitirenlerin hesabının bile tutulmadığı bir döneme girdi. İşkence, sistematik bir sorgulama yöntemi olarak kullanıldı ve insan hakları ihlalleri içindeki önemini hiçbir zaman yitirmedi. Sanıklara soruşturma ve yargılamanın her aşamasında işkence yapabilmeyen yasal olanakları yaratıldı. Bu çerçevede polise, mahkemesi süren tutukluları yeniden gözaltına alabilme hakkı verildi. Gözaltında tutma süresi 90 güne çıkartılarak işkenceciler büyük kolaylık sağlandı. İşkenceyle alınan ifadeler dayanılarak insanlara ağır cezalar verildi. Mahkumiyet kararlarının gerekçelerinde "ifadelerin işkenceyle alınması değil, doğru olması önemlidir" gibi görüşler yer aldı. Bu tavır aradan 20 yıl geçmesine karşın halen devam etmektedir. Bu durum işkencenin hala Türkiye'nin en önemli insan hakları sorunu olmasına yol açmaktadır.

Türkiye'deki sistematik işkence uygulamasının en belirgin özelliğini gözaltı merkezlerinde ya da

cezaevlerindeki ölümler oluşturmaktadır. Bu durum 12 Eylül askeri darbesinden itibaren daha belirgin hal aldı ve Türkiye işkenceyle öldürülenlerin hesabının bile tutulmadığı bir sürece girdi. İşkence, yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştü. İşkence sonucu ölümler askeri cunta dönemi ile sınırlı kalmadı. 12 Eylül sonrası askeri cunta dönemi uygulamalarının, daha sonraki siyasal iktidarlar döneminde de aynen izlendiği ve işkence sonucu ölümlerin devam ettiği ortaya çıkmaktadır.

TİHV'nin işkence olaylarıyla ilgili olarak yaptığı araştırmalar; 12 Eylül 1980 tarihinden 1996 yılı sonuna kadar geçen sürede 461'i gözaltında sorgulanırken ya da cezaevlerinde, 25'i de insanlık dışı yaşam koşullarının iyileştirilmesini sağlamak amacıyla cezaevlerinde yapılan açlık grevlerinde olmak üzere toplam 486 kişinin yaşamını yitirdiğini ortaya koymuştur. Bu rakama gözaltında ve cezaevlerinde gördükleri işkence sonucunda hastalanarak ya da gerekli tedavi olanağı bulamadıkları için ölenler (toplam 32 kişi) eklendiğinde, ortaya, 518 kişinin ölümüne yol açan kara bir bilanço çıkmaktadır.

Ölüm olaylarından 252'si 12 Eylül 1980'den 1985 yılının sonuna kadar geçen dönemde meydana geldi. Türkiye'nin çeşitli siyasal çalkantılar yaşadığı 1968-1980 yılları arasında gözaltında ya da cezaevlerinde işkence sonucunda ölenlerin-öldürülenlerin sayısının 20 civarında olduğu dikkate alındığında, işkence uygulamalarının 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte başlayan süreçte ne denli pervasızlaştığı görülmektedir. 1986 yılından itibaren, 1990 yılı sonuna kadar işkenceye bağlı ölümlerde (toplam 81 kişi) sayısal azalma gözlemlendi. Ölümler, 1991 yılından itibaren yeniden artmaya (toplam 185 kişi) başladı. Bu durum işkence konusundaki bazı uluslararası sözleşmeleri imzalamanın, işkence konusunda uluslararası denetime açılmanın, Türk Ceza Yasası'nın 140., 141., 142. ve 163. maddelerini yürürlükten kaldırmanın, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası (CMUK) örneğinde olduğu gibi, bazı yasal düzenlemelere gitmenin bir yarar sağlamadığını da somut bir şekilde gösterdi.

Yine TİHV'nin; 1989 yılı başından 1996 yılı sonuna kadar gözaltı yerleri ya da cezaevlerinde 265'i çocuk, 1208'i de kadın olmak üzere 6.066 kişinin işkence gördüğünü ortaya çıkarmış olması, işkencenin yaygınlığını, sistematikliğini, genç-yaşlı ayrımı yapılmadığını ortaya koymuştur. Bu kişilerden 1.871'i gördüğü işkenceyi aldığı doktor raporuyla kanıtladı. İşkence gören kadınlardan 238'i gözaltında tecavüze uğradığını ya da cinsel tacizle karşılaştığını bildirdi. Verilen rakamların 1989 ile 1996 yılları arasında kapsamı 12 Eylül sonrası askeri cunta dönemi işkencenin her dönemde var olduğunun göstergesidir.

İşkenceciler Hep Korunuyor

İşkence olayları karşısında yapılan suç duyurularının büyük bölümü hasıraltı edilirken, bir çok soruşturmada komik gerekçelerle takipsizlik kararları verildi. İşkence

suçluları hakkında dava açılabilmesi için ise uzun süreli uğraşlar verilmek zorunda kalındı. Açılan davaların sürüş biçimi ve sonuçları da işkence olaylarını teşvik eden bir etken oldu. Uzun uğraşlar sonucunda açılabilen davalar ise genellikle beraatle sonuçlandı ya da suçlu bulunan güvenlik görevlilerine verilen cezalar son derece az oldu. Verilen cezalar çoğu kez tecil edildi. Ayrıca davaların 5-6 yıl, hatta kimi zaman 10 yıl devam etmesi konunun bir başka çarpıcı yönünü oluşturdu. Kimi zaman da işkence yaptıkları için mahkum olan görevliler, cezaları kesinleştikten sonra bir daha bulunamadı. İşkence olayları nedeniyle ceza aldıktan sonra ortadan kaybolanlara örnek olarak; Zeynel Abidin Ceylan adlı genci 26 Eylül 1980 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde öldürdüğü için mahkum olan Mustafa Haskırış adlı komiseri, Cennet Değirmenci adlı genç kızı 22 Mayıs 1982 tarihinde Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nde işkenceyle öldürdükleri için mahkum olan Hüseyin Gülersönmez ve Mustafa Yazıcı adlı polisleri, Vakkas Devamlı adlı kişiyi 28 Nisan 1981 tarihinde Pazarcık Emniyet Amirliği'nde öldürdükleri için mahkum olan Osman Güreş, Mehmet Genç, Yılmaz Konus, Ensari Ordu ve Mehmet Köse adlı 5 emniyet görevlisini sayabiliriz.

İşkence Rütbe Sahibi Yaptı

Cuntacı generaller iktidarı sözde sivillere devretti, hükümetler birbirini izledi ama işkence olaylarına yaklaşım değişmedi. İşkence olaylarına adı karışan görevliler hep korundu, ödüllendirildi, terfi ettirildi. Örneğin 1989 yılında Afyon Valiliği'ne atanan Ali Sakallı. Afyon'da 2 yıl valilik yapan Ali Sakallı, 1986 yılında Kütahya'da emniyet müdürü olarak görev yaptığı sırada bir şoföre işkence yapma suçundan yargılanmış ve 3 ay hapis, 3 ay da memuriyetten men cezasına mahkum olmuştu.

1993 yılında Adana Valiliği görevine getirilen Naci Parmaksız da bu konuda verilebilecek başka bir ilginç örneği oluşturdu. 1987 yılı Ekim ayı içinde Adana'da gözaltına alınan bir kişi (Mehmet Erdalgöz adlı gümrük memuru), gözaltında gördüğü işkenceyi daha sonra hem Adana Devlet Hastanesi (24 Ekim 1987 tarihli) hem Adli Tıp Kurumu'ndan (26 Ekim 1987 tarihli) aldığı doktor raporlarıyla kanıtladı. Ardından da savcılığa başvurarak suç duyurusunda bulundu. Doktor raporlarıyla söz konusu kişiye işkence yapıldığının ve elektrik verildiğinin saptanmasına karşın, açılan soruşturma engellendi. Hatta, Naci Parmaksız hakkında dönemin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu tarafından soruşturma emri verildiği halde bu emir, evrak üzerinde tahrifat yapılarak değiştirildi.

Yükselen, makam ve ünvan sahibi olan emniyet kökenli bürokratların Ali Sakallı ve Naci Parmaksız ile sınırlı olmadığını Orhan Taşanlar, Kemal Yazıcıoğlu, Mehmet Ağar gibi örnekleri anımsatarak söylemek gerekiyor. Bu arada her taşın altından çıkan polis şeflerini de unutmamak gerekir. Örneğin; İstanbul Gazi mahallesinde 1995 yılı Mart ayında yaşanan ve 17 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylar sırasında ilçede Emniyet Müdürü olarak görev yapan Mehmethan Tokuş, adı çok sayıda işkence olayına karışan

biriydi. Mehmethan Tokuş, görev yaptığı tüm birimlerde "işkence yapma ve adam öldürme" suçlamalarıyla yargılandı ve soruşturmaya uğradı. Kırşehir'de görev yaptığı sırada 25 Ağustos 1975 tarihinde Kemal Köksal ve Mehmet Karakaya adlı kişilere işkence yapan Mehmethan Tokuş, yargılandığı Kırşehir Asliye Ceza Mahkemesi'nde 2 Kasım 1982 tarihinde 2 ay 15 gün hapis cezasına mahkum oldu. 1989 yılında da "hırsızlık yaptığı" iddiasıyla gözaltına alınan Neriman Papiş adlı kadını "işkenceyle öldürmek" suçundan yargılanan Mehmethan Tokuş hakkında delil yetersizliğinden beraat kararı verildi. Mehmethan Tokuş, görev yaptığı Vize'de Seyfi Meriç adlı solcu öğrenciyi arkadan vurarak yaraladığı, Çorlu'da Vefalı Hikmet isimli bir kişiyi polis otosuyla çarparak öldürdüğü için soruşturmaya uğradı. Mehmethan Tokuş, kazayı yaptığı sırada "sarhoş" olduğu için kıdem indirme cezası aldı. Mehmethan Tokuş'un adı Gazi Polis Karakolu'nda simitçi Bayram Duran'ın işkencede öldürüldüğü iddiasıyla açılan soruşturmada gündeme geldi.

İşkence konusundaki umursamaz tavrın yıllarca devam edebileceğinin bir örneği de 1980 yılında, gözaltında sorgulanırken yaşamını yitiren Faruk Tuna olayında görüldü. 8 Ağustos 1980 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan Faruk Tuna adlı genci "işkence yaparak öldürmekle" suçlanan Sebahattin Tür, Necdet Göksel, Mustafa Soylu, Hüseyin Gök ve Yusuf Tokur adlı polislerin yargılanmasına ancak 1993 yılı içinde başlanabildi. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 11 Şubat günü yapılan ilk duruşmaya sanıklardan Sebahattin Tür dışında katılan olmadı. Duruşmada ifadesi alınan Sebahattin Tür, suçlamaları kabul etmeyerek, Faruk Tuna'nın sorgulanmasıyla ilgisinin bulunmadığını söyledi. (Dava, halen devam etmektedir.) Faruk Tuna'nın öldürülmesiyle ilgili daha önce de bir dava açılmış ve bu davada yargılanan Sinan Yalçın adlı polis 4 yıl 5 ay hapis cezasına mahkum olmuştu. Ancak Faruk Tuna'nın yakınları, Sinan Yalçın'ın "olayla bir ilgisi olmadığını" belirterek gerçek suçluların bulunması için girişimlerini sürdürmüşlerdi.

15 Aralık 1980 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde işkenceyle öldürülen Behçet Dinlerer'in ölümüyle ilgili açılan 2 davadan ilkinin 1987, ikincisinin ise 1990 yılında başlamış olması, bu konuda verilecek çok sayıda örnekten birisidir. İşkenceyle öldürüldüğü kesin delillerle saptanmış olmasına karşın, olayla ilgili olarak açılan 2 dava delil yetersizliğinden beraatle sonuçlanmıştır. Behçet Dinlerer öldükten sonra açılan soruşturma, dönemin Ankara Sıkıyönetim Komutanı'nın engellemeleri nedeniyle güçlkle sürdürülmüş, davalar devam ederken de mahkeme tarafından istenen bilgiler polis yetkilileri tarafından mahkemeye gönderilmemiştir.

Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi, 1991 yılı Mayıs ayında aralarında Şakir Keçeli isimli bir avukatın da bulunduğu 5 kişiye "işkence yapmaktan" suçlanan 5 emniyet görevlisine 6 yıl 8'er ay hapis, 20'er ay da memuriyetten men cezası verdi. Başkomiser Mazhar Bulut, Komiser Mustafa Gülebenzer, polis memurları Osman Harman,

Ahmet Türkyılmaz ve Ertuğrul Bodur'un cezalandırılmasına neden olan işkence olayı 1985 yılı Ağustos ayında Yozgat'ın Çayıralan ilçesinde yaşanmıştı. Bu dava, nadiren de olsa işkence olayları nedeniyle mahkum olan emniyet görevlilerinin cezaevine girmekten nasıl kurtulduklarını ortaya çıkardı. Söz konusu davada, 5 kişiye yaptıkları işkence nedeniyle yargılanan polisler verilen cezalar, davanın uzun sürmesi nedeniyle zaman aşımına uğrayıp ortadan kalktı. Olayın gelişimi şöyle oldu: 1985 yılı Ağustos ayında "yasadışı örgüt üyesi oldukları" iddiasıyla gözaltına alınan Şakir Keçeli (avukat), Naci Yıldırım, Tahsin İpek, Mustafa Gök ve Zafer Turgut sorgulandıkları Çayıralan Polis Karakolu'nda yoğun işkenceye maruz kaldı. Söz konusu kişilere işkence ile asılsız ve düzmece ifadeler imzalatıldı. Bu arada işkence mağdurlarından Tahsin İpek'in işkence sırasında yaralanan ve daha sonra kangren olan ayağı kesildi. Yapılan soruşturma sonucunda 5 emniyet görevlisi hakkında 15 yıldan az olmamak üzere hapis cezası istemiyle dava açıldı. Sanıkların yargılanmasına 1985 yılı Aralık ayında Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. 1990 yılına kadar devam eden yargılama sonucunda Mazhar Bulut, Osman Harman, Mustafa Gülebenzer, Ahmet Türkyılmaz ve Ertuğrul Bodur 6 yıl 8'er ay hapis ve 20'şer ay memuriyetten men cezasına mahkum oldu. Sanıkların avukatları aracılığıyla karara itiraz etmesi üzerine dava dosyası Yargıtay'a gitti. Dosyayı inceleyen Yargıtay 8. Ceza Dairesi, "eksik soruşturma yapıldığı" gerekçesiyle kararı bozdu ve emniyet görevlilerinin yeniden yargılanmasını istedi. Bozma kararına uyarak sanıklar yeniden yargılanan Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi, 3 Mart 1993 tarihinde, zaman aşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verdi. Karara bu kez işkence gören kişiler itiraz etti. Yargıtay 8. Ceza Dairesi bu kez "emniyet görevlilerine verilen cezanın 5 değil 10 yıllık zaman aşımı hükümlerine tabi olduğu" gerekçesiyle kararı bozdu. Yargıtay'ın bozma kararına uymayan Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi, "davanın zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılması" şeklindeki daha önceki kararında ısrar etti. Bunun üzerine dava dosyası Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na gitti. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını doğru buldu ve 1994 yılı Kasım ayında sanıklar hakkındaki davanın ortadan kaldırılması için bağlayıcı karar verdi. Bu sayede 5 kişiye acımasızca işkence yapan, asılsız suçlamalarla dolu ifadeler imzalatan, bir kişinin ayağının kangren olmasına ve kesilmesine yol açan 5 emniyet görevlisi, yargılamanın çok uzun sürmesi nedeniyle ceza almaktan ve cezaevine girmekten kurtulmuş oldu.

Bu konuda Metin Göktepe olayı 12 Eylül anlayışının nasıl devam ettiğini gösteren bir örnek olarak verilebilir. 8 Ocak 1996 tarihinde İstanbul'da gözaltında dövülerek öldürülen Evrensel gazetesi muhabirlerinden Metin Göktepe'nin katillerinin uzun bir süre korunması, yakalanamaması ve davanın kamuoyunun tüm ilgisine karşın 5-6 polise 7 yıllık komik cezalar verilerek kapatılması 12 Eylül cunta dönemi anlayışının değişmezliğinin göstergesi olmuştur.

Sözde Kalan Önlemler

Yaygın işkence olayları beraberinde kamuoyunun tepkisini de getirdi. Yetkililer dönem dönem yaptıkları açıklamalarda işkence olgusunu kabul etmek zorunda kaldılar. Ancak bu konudaki yaklaşımlar, samimi olmaktan uzak ve işkenceyi önlemekten çok teşvik edecek şekilde oldu. Sürekli olarak "işkencenin sistematik olmadığı" ve "işkence yapan görevlilerin cezalandırıldığı" savunuldu.

Askeri cunta döneminde yapılan resmi açıklamalarda kimi işkence olayları, hatta zaman zaman işkence sonucunda ölümler doğrulandı. Ancak bu olaylara karışanların cezalandırıldıkları belirtildi. Bu konuda yapılan resmi açıklamalar 1980-1986 yılları arasında işkence olayları nedeniyle toplam 5 bin 58 (Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 1988 yılında ABD'ye yaptığı gezi sırasında düzenlediği basın toplantısında işkence olayları nedeniyle 5 bin 602 dava açıldığını ve bu davalarda toplam 9 bin 337 görevlinin yargıldığını açıkladı. Bu rakamların hangi tarihler arasındaki dönemi kapsadığını açıklamayan Kenan Evren, yargılanan görevlilerden 2 bin 394'ünün mahkum olduğunu söyledi. Kenan Evren'in açıkladığı bu rakamlara başka kaynaklarda rastlanmadı.) güvenlik görevlisinin yargıldığını ve bu yargılananlardan ancak 544'ünün mahkum olduğunu ortaya çıkardı. (Verilen cezaların 3-5 ay ya da 1-2 yıl gibi süreleri geçmemesi de ayrı bir tartışma konusudur.) İşkence olayları nedeniyle mahkum olan görevli sayısı daha sonraki yıllarda daha da düştü. Örneğin; 1989 yılında ceza alan işkence suçlusu güvenlik görevlilerinin sayısı 15 oldu.

İşkenceyi önleme ya da azaltma amacıyla yapılan önemli bir girişim de kamuoyunda CMUK olarak bilinen Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda yapılan değişiklikler oldu. Ancak bu girişim işkence olaylarını önleme konusunda bir yarar sağlamadı. CMUK, yetkililerin sıkıştıkları zaman kullandıkları "insan haklarına saygı göstergesi" olmaktan öteye gitmedi. 3842 sayılı yasa, 1 Aralık 1992 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda yapılan değişikliklerle getirilen yeniliklerin büyük bir bölümü işkence olaylarının en yoğun biçimde yaşandığı Olağanüstü Hal Bölgesi ile DGM kapsamına giren soruşturmalarda (31. madde ile) uygulama dışı bırakıldı.

CMUK, Türkiye'nin kanayan yarası işkenceyi ortadan kaldırmadı. Yaşananlar 1 Aralık 1992 tarihinde yürürlüğe giren CMUK'un işkenceyi önlemede bir yarar sağlamadığını, hukuk sistemine önemli bir değişiklik getirmediğini ve kamuoyunu, özellikle de dış kamuoyunu tatmin etmeye yönelik bir girişim olmaktan öteye gidemeyeceğini gözler önüne serdi. CMUK, bırakalım işkenceyi önlemeyi, işkence sonucu ölümleri yok edemedi, işkence olaylarının azalmasını bile sağlayamadı. CMUK ile getirilen düzenlemeler, çoğu kez adli soruşturmalarda da göz ardı edildi. Başta sorguda avukat bulundurulması olmak üzere, yasada yer alan sanık lehine hükümler güvenlik görevlileri tarafından çoğu kez hiçe sayıldı. Hatta kimi zamanlar, CMUK hükümlerinin

uygulanmasında ısrar eden avukatlar, güvenlik görevlilerinin saldırı ve hakaretlerine maruz kaldı.

Kürt Sorunu

12 Eylül döneminin günümüze kadar uzanan etkilerinden birini de Kürt sorununda ortaya çıkmıştır. 12 Eylül anlayışının sonucunda bölge (Ortadoğu) ülkelerini de derinden etkileyen bu sorun, yalnızca Türkiye'nin bir iç sorunu olmaktan çıkmış ve gelinen noktada uluslararası sorun haline dönüşmüştür. Türkiye gericaliği ve egemen sınıfları, Kürt sorununu geleneksel "ezerek çözme" politikasında ısrar etmektedir. Başını ABD'nin çektiği emperyalist ülkeler de bölge ülkelerine daha fazla diz çöktürmenin unsuru olarak "Kürt sorununu" kullanmaktadır.

Yaşanan sorunun insan kaybı boyutu, 30 bine varan bir ölen insan, onbinlerce yaralı ve sakat insan olmuştur. Bilanço her açıdan ağırdır. Kürtlere yönelik "ezerek çözme" politikaları; sadece Kürtleri değil, Türk milliyetinden halkı da sefalete, özgürlüksüzlüğe ve acılara sürüklemiştir. Binlerce Türk ve Kürt genci yaşamını yitirmiş, OHAL uygulamaları resmen Güneydoğu'da ama fiilen de bütün ülkede sürdürülmüştür. Özel Tim, JİTEM gibi özel savaş kuvvetleri, bütün ülkede faaliyet içinde olmuştur. Faili meçhul cinayetlerden, kayıplardan, işkencelerden kontrgerilla faaliyetlerinden, herkes payını almıştır, almaya devam etmektedir. Olaylar çoğu kez tek merkezden gündeme getirilen kampanya ile Türk ve Kürtler arasındaki düşmanlığın körüklendiği, insanların sokak ortalarında dövüldüğü, hatta öldürüldüğü, sürek avlarının düzenlendiği tehlikeli bir boyuta ulaşmıştır.

Silahlı saldırılar, PKK'nin ya da diğer yasadışı grupların eylemleri ve siyasal şiddetin üst boyuta sıçramış olması, insan hakları ihlallerinin üstünü örtmek ya da işkenceyi haklı göstermek isteyen çevrelerin önemli dayanakları arasında yer almıştır. Bu arada Kürt emekçilerinin hak ve özgürlük taleplerinin yoğunlaşması egemenleri yeniden harekete geçirmiş ve Kürt emekçileri hedef alan yeni ve yoğun bir faili meçhul cinayet kampanyası başlatılmıştır. Kürt kimliğini hedef alan bu saldırı furçası sonucunda işçi önderleri, öğrenci önderleri, emekçilerden yana aydınlar, bilim adamları, gazeteciler, Kürt emekçileri hedef seçilmeye başlanmıştır. Kontrgerilla yeniden devreye sokulmuş, binlerce kişi katledilmiş, yüzlerce gözaltında kaybedilmiş, işkencede öldürülmüştür. Bu cinayetlerin faileri ise artık hepimizin bildiği -12 Eylül generallerinden özel görevler alan ve Susurluk kazasıyla iyice ortaya çıkan- çetelerdir, kontrgerilladır.

Kaybolanlar, Yokedilenler

12 Eylül askeri darbesiyle birlikte gündeme gelen başka bir konu ise gözaltına alınan ya da gözaltına alındıklarına dair ciddi kuşkular bulunan bazı kişilerin ortadan kaybolması oldu. Gözaltında ya da cezaevlerinde meydana gelen işkence sonucu ölüm olaylarının yanısıra ortadan kaybolmaların önüne geçilemedi. Kaybolanların sayısında 1992 yılından itibaren artış oldu. Kaybolanların

sayısı 1994 ve 1995 yıllarında ise rekor düzeye ulaştı. TİHV'nin yaptığı çalışmalar, 12 Eylül 1980 askeri darbesinden 1991 yılı başına kadar 10, 1991 yılında 3, 1992, 1993 ve 1994 yıllarında 95, 1995 yılında 44, 1996 yılında da 21 olmak üzere toplam 173 kişinin (Bu rakam bir süre kaybolduktan sonra ölü olarak bulunanları kapsamamaktadır) şüpheli biçimde ortadan kaybolduğunu göstermektedir.

Kayıplarla ilgili olarak ortaya atılan iddialar, araştırılmak bir yana ciddiye bile alınmadı. Ortadan kayboldukları açıklananların akıbetleri bir türlü ortaya çıkartılmadı. Yakınlarının "gözaltına alındıktan sonra ortadan kaybolduklarını" söyleyen ailelere, başvurdukları makamlardan tatmin edici bir yanıt verilmedi. Resmi makamlar, kayıp kişilerle ilgili olarak yapılan her başvuruya, "Bahsedilen kişi gözaltına alınmamıştır." ya da "Kendisini biz de arıyoruz." gibi yanıtlar vermekle yetindi. Örneğin; dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in 8 Kasım 1992 tarihinde Başbakanlık'a gelerek kendisinden yardım isteyen kayıpların ailelerine yanıtı "Çocuklarınız benim cebimde mi çıkarıp vereyim" şeklinde oldu. Polis yetkilileri de kayıp kişilerle ilgili her türlü girişime, "Bahsedilen kişi gözaltına alınmamıştır. Kendisini biz de arıyoruz." yanıtını vermekle yetindi.

Cezaevleri Kanayan Yara

Cezaevlerinde de 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte sistematik bir yok etme ve ezme politikası uygulamaya sokuldu. Cezaevleri, "askeri disiplin" adı altında en vahşi saldırıların yapıldığı, baskı, işkence ve insanlık dışı uygulamaların pervasızca sürdürüldüğü yerler haline dönüştürüldü. Cezaevlerindeki bu uygulamalar sonucunda onlarca kişi öldü/öldürüldü, onlarca günlük yaşamlarını yardım olmadan devam ettiremeyecek şekilde sakat kaldı, kalıcı hastalıklara yakalananların sayısı ise hesabı tutulamayacak kadar fazla oldu. İşkenceler ve insanlık dışı uygulamalar Erzurum Dağkapı, Ankara Mamak, İstanbul Metris ve Diyarbakır askeri cezaevlerinde pervasız boyutlara ulaştı. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde işkence, açlık grevi, intihar ve bakımsızlık nedeniyle ölenlerin sayısı 40'ı geçti. Bu cezaevinde tutukluları birbirine tecavüz etmeye zorlama, cop sokma, lağım çukurunda bekletme gibi vahşi yöntemlere başvuruldu.

Cezaevlerindeki baskı ve işkenceler, beraberinde direnişleri getirdi. Cezaevleri 1985 yılına kadar çok sayıda açlık grevine ya da değişik direnişlere sahne oldu. Binlerce tutuklu ve hükümlü baskı ve işkencelere karşı bedenlerini ortaya koydu. Cezaevlerinde haftalarca süren açlık grevleri yaşandı. Açlık grevleri sonucunda 8'i Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 4'ü de İstanbul Sağlıkçılar Cezaevi'nde olmak üzere 12 kişi yaşamını yitirdi. Muş E Tipi Cezaevi'nde 1993 yılında yapılan açlık grevinde ölen bir tutuklunun ekenmesiyle bu sayı 13'e yükseldi. 1996 yılı yaz aylarında Türkiye genelinde tüm cezaevlerinde yaşanan açlık grevi sürecinin acı bilançosu da 10 tutuklunun yaşamını yitirmesiyle görüldü.

Kamuoyu tepkisi ve başta tutuklu yakınları olmak üzere geniş bir çevrenin verdiği mücadele sonucunda 1986 yılına gelindiğinde cezaevlerindeki işkence olayları, tamamen ortadan kalkmasa bile büyük ölçüde azaldı. Ancak yaşam koşullarındaki olumsuzluklar pek düzelecek gibi görünmüyordu. Cezaevlerinde tek tip elbise giymek zorunlu tutuluyordu, tek tip elbise nedeniyle insanlar savunmasız yargılanıyor, mahkum ediliyordu, kitap ve gazete lükstü, cezaevlerindeki aileleriyle görüşebilmeleri, haberleşebilmeleri son derece güçlük yapılabiliyordu, sağlık, beslenme, havalandırma sorunları insan yaşamını tehdit edecek boyutlara ulaşmıştı.

1987 ve 1988 yılları cezaevlerinde nisbi iyileştirmelerin yapıldığı bir dönem oldu. Cezaevlerine gösterilen ilginin artmasını ve dönemin siyasal iktidarının koşulları iyileştirmeye yönündeki direnişinin kırılmasını sağladı. Cezaevlerine yönelik bazı iyileştirme önlemleri gündeme getirildi. Tek tip elbise kalktı. Yaşam koşullarında olumlu değişiklikler oldu. Ama bu durum ne yeterli ne de kalıcı oldu. Eylemler sonucunda elde edilen kazanımlar, "1 Ağustos Genelgesi" olarak bilinen kararlarla birlikte kısa süre içinde geri alınmak istendi. Bu nedenle 1988 yılının Ekim, Kasım ve Aralık ayları, cezaevlerinde eylemlerle geçti.

Eylemlerin kiteselliği ve geniş kamuoyu desteği, 1 Ağustos Genelgesi'nin askıya alınması sonucunu getirdi. 1 Ağustos Genelgesi, 1989 yılı ortalarında bazı cezaevlerindeki firar olayları bahane edilerek yeniden yürürlüğe sokuldu. Genelge, uzun uğraşlar ve direnişler sonucunda uygulama dışı bırakıldı. 1991 yılı ise çoğu 12 Eylül döneminin sıkıyönetim mahkemelerinde yargılananların oluşturduğu binlerce kişi şartlı tahliye uygulamasıyla serbest bırakıldı.

Ancak cezaevleri bir türlü huzura ve insanca yaşam koşullarına kavuşamadı. 90'lı yılların ortalarında itibaren cezaevlerinde sistematik yok etme uygulamalarına, katliamlara, hem de cunta döneminden daha vahşi biçimde tanık olunmaya başlandı. 12 Eylül'ün, "Ez, ezemiyorsan yok et" politikasının nasıl devam ettiği gözler önüne serildi. Bu kez askeri cezaevlerinin yerini Adalet Bakanlığı'na bağlı, bir başka deyişle de "sivil" cezaevleri almıştı.

İzmir Buca Cezaevi'nde kalan tutukluların cezaevindeki uygulamaları protesto için 19 Eylül 1995 tarihinde başlattığı sayım vermeme eylemi, 21 Eylül günü yapılan operasyonla bastırıldı. Olayda 3 tutuklu öldürüldü. Öldürülen Uğur Sarıslan, Yusuf Bağ ve Turan Kılınç adlı tutuklulara yapılan otopsi sonucunda her üç tutuklunun dövülme sonucunda beyin kanaması ve iç kanama geçirerek öldükleri belirlendi. Otopsiye katılan doktorlar, cesetler üzerindeki izlerin ve ölen kişilerin kemiklerindeki kırıkların, tutukluların insafsızca dövülmüş olduklarını ortaya koyduğunu belirterek, hazırlanan otopsi raporlarına "şüpheli ölüm" kaydı düştüler. İstanbul Ümraniye Cezaevi'ndeki 2 koğuşa 4 Ocak 1996 tarihinde jandarmalar tarafından operasyon yapılması üzerine başlayan olaylar sırasında Abdülmecit Seçkin, Orhan Özen,

Rıza Boybaş ve Gültekin Beyhan adlı 4 tutuklu dövülerek öldürüldü, Abdülmecit Seçkin, Orhan Özen ve Rıza Boybaş'a yapılan otopsi sonucunda ölümlere, "sert cisimle başa vurulması nedeniyle beyin kanamasının ve kafatası kemiklerinin kırılıp çökmesinin yol açtığı" belirlendi. Yapılan suç duyuruları sonuçsuz kaldı. 21 Eylül 1996 tarihinde Diyarbakır Cezaevi'nde 10 tutuklu, 26 Eylül 1999 tarihinde de Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde 10 tutuklu acımasızca katledildi.

Cezaevleri 2000'li yıllarda da kanayan bir yara, tutuklu ve hükümlüler için ise çekilen çilelere, ek bir çile olmaya devam ediyor. Hergün cezaevlerinden feryatlar yükseliyor, katliam ya da insanlık dışı bir saldırının haberi alınıyor. Aylardır, yıllardır mahkumlar "af çıkartacağız" diye oyalanıyor. Af beklentisi, kanlı cinayet şebekelerinin birkaç üyesi serbest bırakılabilsin diye koalisyon ortakları arasında siyasi pazarlık konusu haline getiriliyor.

Burdur Cezaevi'nde kolu kopartılan ve kopan kolu bir köpeğin ağızında bulunan tutuklu, görevlilerin tecavüzüne uğrayan genç kızlar son günlerdeki durumu özetleyen örneklerden bir kaçı. Peki "cezaevlerindeki rezalet nasıl düzeltilecek?" diyenlere yanıt ise hazır: "F tipi cezaevi sistemine geçelim herşey düzelecek." Yani sorunlar çözülmeyecek, baskı ve şiddet daha da artacak, katliamlar katliamları kovalayacak, insanlık dışı ortamda yaşamaya mahkum edilecek tutuklu ve hükümlüler ölmeden mezarlara sokulacak. İşte 12 Eylül 1980'den, 12 Eylül 2000'e cezaevlerinin durumu.

Basın Özgürlüğü

12 Eylül sonrası pek çok konuda olduğu gibi basın özgürlüğü açısından da kara örnekler sahne oldu. Cuntacı generaller iş başı yapar yapmaz ilk iş olarak Demokrat gibi, Aydınlık gibi muhalif gazeteleri kapatıp, basına sırtı bir sansür uygulamaya başladılar. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın Ankara Şubesi kapatıldı, Antalya Film Festivali yasaklandı. Basına ve gazetecilere yönelik baskılar cunta görevde bulunduğu süre boyunca artarak devam etti. Milli Gazete ve Cumhuriyet gazetesi 4, Tercüman, Günaydın ve Milliyet gazeteleri 2, Milliyet, Güneş ve Hürriyet gazeteleri de birer kez kapatıldı. Bugünlerin başbakanı Bülent Ecevit'in Arayış dergisinin ise yayını süresiz durduruldu. Gazetecilere verilen hapis cezalarının toplamları astronomik boyutlara ulaştı. Örneğin Halkın Kurtuluşu gazetesinin yazarları müdürlerinden Veli Yılmaz'ın ceza toplama 748 yılı buldu. Nazlı Ilıcak gibi, Nadir Nadi gibi ünlü gazeteciler cezaevine girdi.

Kara örnekler 12 Eylül cuntacılarından da sonra devam etti. Gerçekleri yazan, ambargolu konuları gündeme getiren, sermayenin çıkarlarını hedef alan, gazete, dergi ve benzeri yayınlar, yazarlar, çizerler, gazeteciler çeşitli baskı ve saldırıların hedefi haline geldi. Gazeteler dergiler kapatıldı, yazarlar, gazeteciler tutuklandı, yüzlerce yıla varan hapis cezası istemiyle davalar açıldı. Kimi davalar ağır hapis ve para cezası kararları verilerek sonuçlandırıldı. Cezaevine giren gazeteci ve yazarların ardı arkası kesilmedi. Saldırıları,

yasalardaki anti-demokratik hükümlerin pervasızca uygulanmasıyla sınırlı kalmadı. Muhafız yayınlara yönelik ekonomik ambargo ve dağıtım engeli, hızla sürdü.

80'li yılların sonlarından itibaren gazetecilerin yaşamlarını ortadan kaldıran saldırılar artmaya başladı. 1989'dan bugünlere değin öldürülen gazetecilerin sayısı 30'a ulaştı. Öldürülen gazetecilerin birkaçı dışında tümünün katilleri bulunamadı. Katilleri gizlenemeyen Metin Göktepe olayında ise güçlükle açtırılan dava birkaç alt kademe polisine az miktarda cezalar verilerek kapatıldı.

Gazetecilere görevleri başında çoğu kamu görevlilerinden gelen fiili saldırılar hiçbir zaman ortadan kalkmadı. Özellikle polis ve jandarma gibi güvenlik güçlerinin yaptığı bu saldırılar, görev yaptığı sırada saldırıya uğrayan, dövülen gazetecilerle ilgili kapsamlı bir listeyi geride bıraktı. Saldırıya uğrayan gazetecilerin şikayetleri dikkate alınmadı, zor da olsa açılan soruşturma ya da davalar saldırganların korunup kollandığı süreçlere tanık olunan gelişmelere sahne oldu.

Yukarda kısaca anlatılmaya çalışılan olaylar, aslında yıllardır yaşanan ve devletin baskıcı sisteminden kaynaklanan bir durumu ortaya koymaktadır. Demokrasi, insan hakları, düşünce, düşünceyi ifade etme ve basın özgürlüğü, serbest iletişim hakkı birbirleriyle örtüşen kavramlar olarak algılandıklarında neden özellikle düşünce ve basın özgürlüğüne saldırıldığı da çok kolay anlaşılır. Çünkü, egemen sınıf sömürsünü sürdürmenin en kestirme yolu, kitlelerin tercihlerini çarpıtmak, bunun için de kitleleri bilgisizliğe, habersizliğe mahkum etmek, yani özgür bir iletişim ortamından yoksun bırakmaktır.

12 Eylül ürünü 1982 Anayasası da işte bu amaçla daha başlangıcında "hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliği karşısında koruma göremeyeceğini" hükme bağlayarak toplumun düşünce ufkunu peşinen daraltmıştır. Anayasa ve pek çok yasa ile bazı siyasal düşünceler yasaklanmış, basın özgürlüğü tüm öğeleriyle işleme hale getirilmiştir. Türkiye'de düşünce ve basın özgürlüğünü kısıtlayan 151 yasa vardır. Ama kuşkusuz Türk Ceza Yasası'nın 158., 159., 175. ve 312. maddeleri ile "Terörle Mücadele Yasası'nın 6. 7. ve 8. maddeleri bu konuda tartışmasız üstünlüğe sahiptir.

Dün olduğu gibi, bugün de anayasa ve yasa maddeleri aracılığıyla bugün basın özgürlüğü tümüyle yok edilmeye çalışılmaktadır. O nedenle dergi ve gazeteler kapatılmakta, imha edilmekte, gazeteciler, yazarlar tutuklanmakta, mahkum edilmektedir. Hukuk dışı uygulamalara bir de teknelci boyalı basının, medyanın oto sansürü ve olayları çarpıtması eklendiğinde Türkiye'de basın özgürlüğünün "Ö"sünden bile söz edilemeyecek noktaya gelmiştir. Teknelci basınıımız, Kürt sorunu ile ilgili tüm konularda yalnızca resmi açıklamaları ve devletin kimi gizli

örgütlerinden verilen yalan yanlış, ancak amaçlı bilgileri haberleştiren ("Şemdin Sakık dedi ki" kampanyasında olduğu gibi) bir işlev üstlenmiştir. Hatta bununla kalınmamış, pervasız bir biçimde Kürt-Türk çatışması yaratacak bir yayın politikası izlenmiştir. Abdullah Öcalan'ın İtalya'ya gitmesiyle birlikte başlayan ve süre avlarına yol açan yayın çizgisi, basın tarihine geçecek kara bir leke olarak hafızalarda yer etmiştir. Basın bugün de bu ırkçı şoven kışkırtmacı çizgisini sürdürmekte kararlıdır.

Teknelci, boyalı basına egemen olan, "resmi ideolojinin ve sermayenin çıkarlarının gerektirdiği biçimde habercilik" anlayışı pervasızca devam etmektedir. Bu anlayış nedeniyle devletin yüce menfaatleri, milliyetçilik, ordu, din, sınıf mücadelesi, özelleştirme gibi konularda nesnel habercilik kurban edilmekte, işçi direnişleri yok sayılmakta, askeri müdahaleler alkışlanmakta, insan hakları ihlalleri haklı görülüp, özelleştirme uygulamaları sonuna dek savunulmaktadır.

Sonuç Olarak;

Türkiye 20 yıldır; baskıların yoğunlaştığı, emekçilerin politikadan dışlandığı, politikanın rafine bir tabakanın işi haline getirilmeye çalışıldığı bir süreç yaşıyor. Bu sürecin belirleyici güçleri arasında; Genelkurmay, MGK, YÖK, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Emniyet güçleri gibi devletin temel kurumları, büyük patronlar ve onların çeşitli örgütleri, partiler içindeki sermayenin rafine temsilcileri (devlet adamı, politikacılar), medya ve bürokrasinin en tepelerine yerleştirilmiş ideolog ve propagandacı kastı yer almaktadır. Süreç, emekçilerin her gün politikanın daha çok dışına itildiği, baskıların artırıldığı, insan hakları ihlallerinin devam ettiği bir süreç olarak da işlenmektedir. 28 Şubat sürecinde görüldüğü gibi revizyon ve kalıcı düzenleme istekleri askerler göreve çağırarak, halledilmekte, o yolla sistem yeniden yoluna sokulmaktadır. Ve bütün bu "çözümle" ve "yeniden yapılanma" sancıları; emperyalist Yeni Dünya Düzeni'nin patronu ABD ve diğer patronlarının Türkiye'ye biçtiği rolle yakından ilgilidir.

12 Eylül darbesi, etkisi bugünde devam eden acılarla örülmüş bir demir parmaklığı Türkiye üzerine örtmüştür. Demir parmaklığın altında acı, baskı ve bastırılmış demokrasi mücadelesi bulunmaktadır. Bu parmaklık küçük bir azınlığın mutluluğunu sürdürmesi ve sömürüye devam etmesinin aracı olmaktadır. Bunca acı, bunca baskı bu küçük azınlığın mutluluğu için yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Parmaklığın üstünde ise tüm baskılara karşın yaşamın, üretimin her alanında mücadele eden, yaşamını feda eden, baskılara karşı direnen milyonların aydınlattığı gökyüzü bulunmaktadır. Ve bu gökyüzü birgün demirparmaklığı eritecek, bağımsız ve demokratik bir ülkenin yolunu açacak dinamikleri içinde barındırmaktadır.